

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

PROSTOROVÁ EKONOMIE

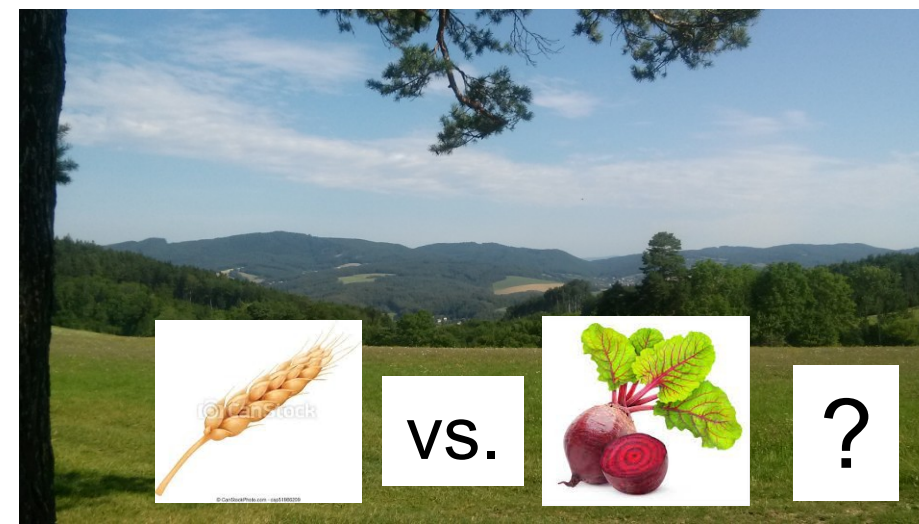
ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

NPEKP/NKEKP

3) LOKALIZACE
ZEMĚDĚLSKÝCH ČINNOSTÍ

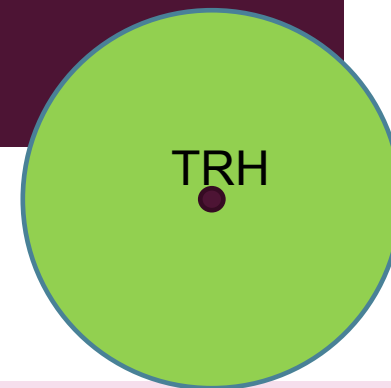
TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

- **první ucelená teorie lokalizace** (zabývající se rozmístěním zemědělské výroby)
- německý ekonom, geograf, statkář a zemědělec **Johann Heinrich von Thünen** (1783 – 1850)
 - práce ***Der isolierte Staat*** (Izolovaný stát resp. Osamocení stát); (1826), poprvé popsán prostorový model hospodářství → von Thünen se stal zakladatelem geografického odvětví
 - zabývajícího se prostorovou teorií **zemědělské výroby** v souvislosti s problematikou **pozemkové renty**
 - navázal na něj Alfred Weber (teorie lokalizace průmyslu - teorie nejnižší ceny) a Walter Christaller (teorie centrálních míst)
- v rámci stanovených podmínek a omezení hledal odpověď, jaké ekonomické síly vedou k rozdílnému rozmístění ekonomických (zemědělských) aktivit (resp. subjektů) v prostoru

TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

PODMÍNKY IZOLOVANÉHO STÁTU - MODEL

- uzavřený prostor, bez vztahů s okolím
- totožná úrodnost půdy a stejné klimatické podmínky
- dopravní možnosti všemi směry bez omezení
 - dopravní náklady jsou závislé na vzdálenosti a množství dopravovaného zboží
- prostor je rovinou
- podoba státu – prostoru má tvar kruhu v jehož centru se nachází trh
- tento trh má neomezenou kapacitu a poptávka se vždy plně přizpůsobí nabídce (co se na trh doveze, se i prodá)
- ceny jednoho typu produktu jsou stejné
 - výrobce ani kupující cenu produktu neovlivňují
- **pozemková (diferenciální) renta závisí na typu vyráběného produktu (pěstované plodiny, chovaného zvířete), ceně (tohoto) produktu na trhu a dopravních nákladech**

jaké ekonomické síly vedou k rozdílnému rozmístění ekonomických subjektů v prostoru? – tj. jak se okolo trhu uprostřed státu uspořádá výroba různých produktů, aby na každém pozemku bylo dosaženo maximální renty?

Jak maximalizovat rentu? – vyrábět jen jeden výrobek podle umístění pozemku (lokality) v takové **vzdálenosti** od trhu, který vyhovuje požadavkům na maximální rentu (maximalizace rent vzhledem k poloze pozemků)

- pro výrobu jednoho produktu platí, že renta klesá se zvětšující se vzdáleností od trhu (za podmínky, že všechny pozemky vykazují stejné vlastnosti!)

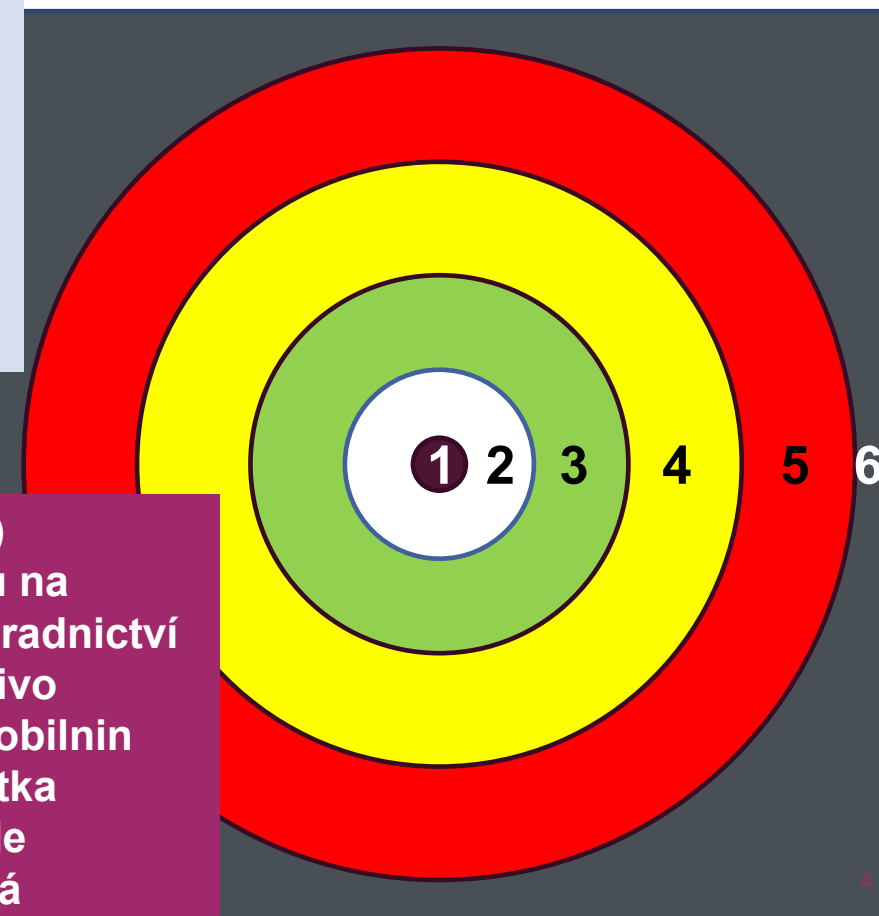
TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

THÜNENŮV MODEL, ZÁVĚRY THÜNENOVY TEORIE

- co nejbližší města (trhu, středu) se budou produkovat takové plodiny či chovat takový dobytek, (1) které se vzhledem ke své ceně budou vyznačovat relativně velkou vahou, (2) produkty podléhající snadno zkáze a produkty, (3) kterým nevyhovuje z technických příčin delší doprava
- s rostoucí vzdáleností od města se budou produkovat takové výrobky, u nichž se nebude zvyšovat poměr dopravních nákladů k ceně výrobku (poměr dopravních nákladů k ceně výrobku by měl být konstantní)
 - platí v rámci jednotlivých kruhů pro daný typ produkce
- uspořádání výroby kolem města tak bude mít podobu koncentrických kruhů, soustředných kruhů okolo bodového trhu (tzv. **Thünenových zón**)

Zjednodušení:
pořadí druhů
produkce dle
naléhavosti
spotřeby a
charakteru
daných statků

- 1) trh (město)
- 2) chov skotu na mléko, zahradnictví
- 3) les pro palivo
- 4) pěstování obilnin
- 5) chov dobytka
- 6) prostor, kde zemědělská produkce není pro město efektivní

TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

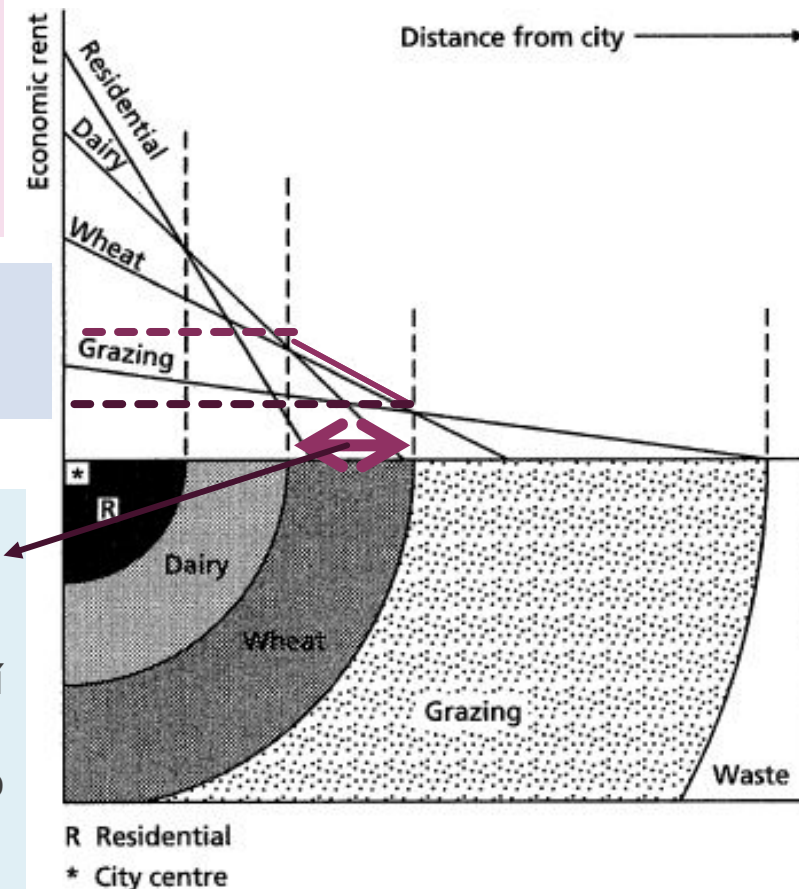
THÜNENŮV MODEL, VYSVĚTLENÍ MODELU

ekonomická renta odpovídá ceně produkce realizované v dané vzdálenosti od centra snížené o dopravní náklady

od této vzdálenosti směrem do centra je výhodnější produkovat zeleninu, která má vyšší jednotkovou cenu a ve vztahu k dopravním nákladům umožňuje realizovat majitelům pozemků vyšší ekonomickou rentu

právě jen v tomto prostoru je žádoucí (efektivnější) produkovat obilí protože blíže centru poskytuje větší zisk ($P-C$) produkce mléčných výrobků, zatímco dále je výhodnější věnovat se pěstování

TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

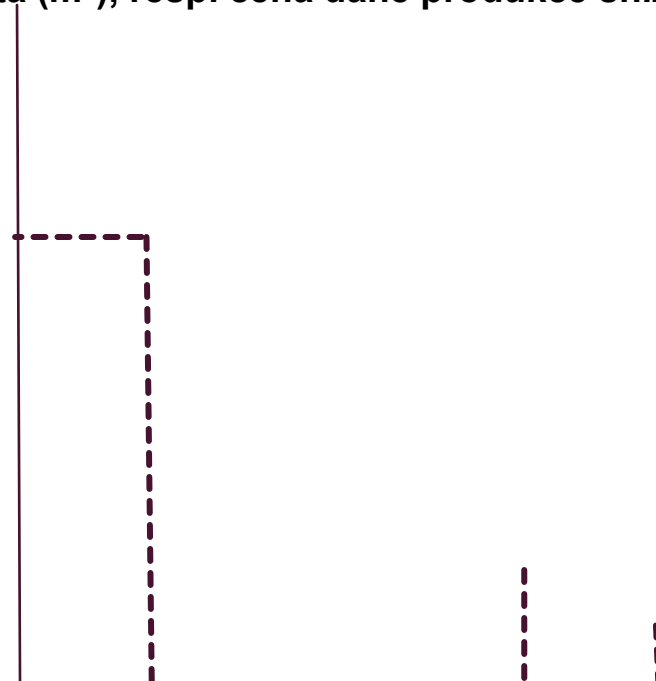
THÜNENŮV MODEL, VYSVĚTLENÍ MODELU - PŘÍKLAD

Kilogram sýru stojí 300 korun, kilogram rajčat stojí 180 korun a kilogram pohanky 50 korun. Izolovaný prostor má poloměr 8 km a s každým kilometrem se zvyšují náklady o 60, resp. 30, resp. o 10 korun. Navrhněte na pozadí Thünenova modelu rozložení produkce, velikost renty (na m²) i vzdálenost produkce od středu. Nakreslete.

Vzdálenost od trhu	0	1	2	3	4	5	6	7	8
dopravní náklady									
sýr		60	120	180	240	300	360	420	480
rajčata		30	60	90	120	150	180	210	240
pohanka		10	20	30	40	50	60	70	80
sýr	300	240	180	120	60	0	-60	-120	-180
rajčata	180	150	120	90	60	30	0	-30	-60
pohanka	80	70	60	50	40	30	20	10	0

Od centra do vzdálenosti 4 km se bude produkovat sýr, mezi 4 – 5 km se budou pěstovat rajčata a mezi 5 – 8 kilometrem se bud pěstovat pohanka. V této situaci bude maximalizována renta, která např. v jednom kilometru od centra bude činit 240 korun za metr čtvereční. V šestém kilometru bude renta činit 20 korun apod. V celém prostoru izolovaného státu bude realizována zemědělská produkce.

renta (m²), resp. cena dané produkce snižená o dopravní náklady

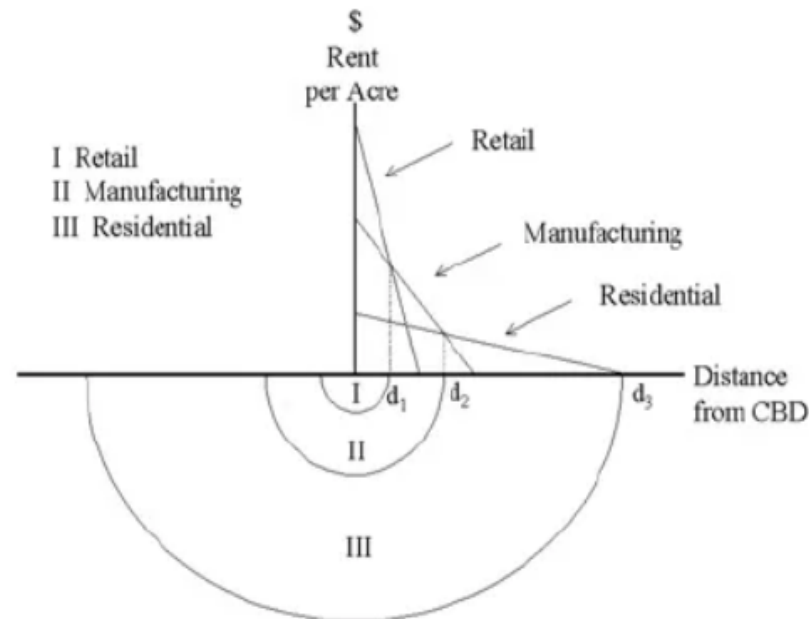
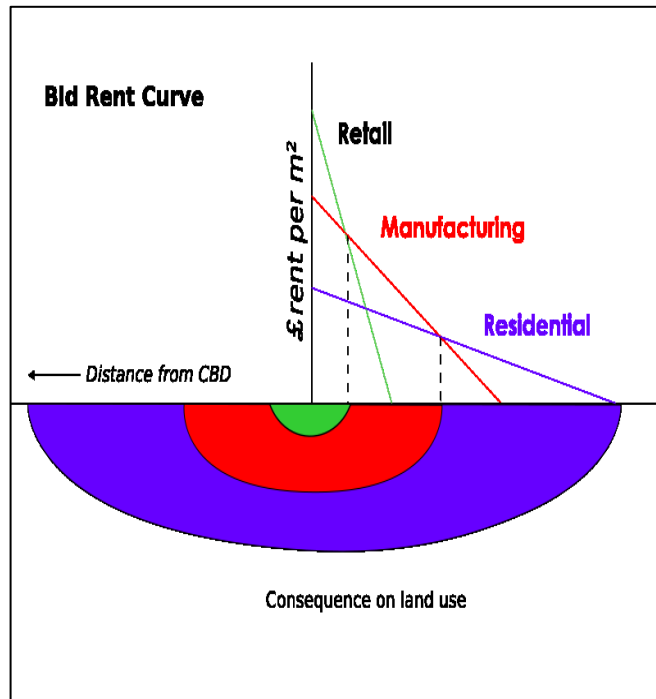

vzdálenost

TEORIE LOKALIZACE ZEMĚDĚLSTVÍ

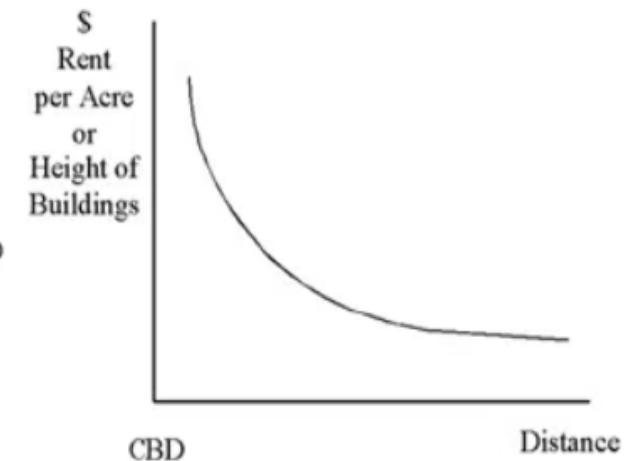
DALŠÍ IMPLIKACE THÜNENOVA MODELU

- William Alonso (1964); **bid rent theory**
- poptávka po nemovitostech se zvyšuje se vzdáleností od centra – trhu (central business district; CBD)
- centrální oblast je nejdostupnější, vyskytuje se zde nejvyšší koncentrace zákazníků, tj. je zde silná poptávka → firmy zde dosahují největších zisků → firmy usilují o lokalizaci svých činností v centru a jsou ochotny za možnost zde sídlit více zaplatiti → v centru je tak největší nájemné a to se snižuje s rostoucí vzdáleností od centra

Bid Rent Theory

(Alonso 1964)

-
- Děkuji za pozornost.